

Kadmiumproblematikken i Salten

Steinar Jonassen
NORDLAND FYLKES FISKARLAG

Bakgrunn:

2009: Forhøyede verdier av kadmium funnet i krabbe i Sverige – eksportert av Bodø Skalldyr – Det Svenske Livsmedelverket

Jan. 2010: Bodø Skalldyr får salgsnekt for hele varelageret 13 tonn ferdigvare (hastevedtak gjort av Mattilsynet)

Vareprøver sendes Nifes for analyse.

Resultat: For høye Cd – nivåer i omtrent halvparten av prøvene. Nye prøver sendes i håp om at deler av varelageret kan frigis. Det ender med at hele varelageret må destrueres og bedriften begjærer oppbud (er konkurs) sommeren 2010 etter at Mattilsynet erklærer krabben som spesialavfall og krever spesiell destruering

Unødig konkurrs?

- Det viser seg i ettertid at krabben kunne vært solgt til importland som godkjenner høyere Cd – nivåer enn det vi gjør, f. eks Kina.

Med en konkurss mottaksbedrift og med høye Cd – verdier i krabbe fra Salten var både fiskere og mottak i dette området satt sjakk matt.

Det ble tatt initiativ til undersøkelser av Cd – innhold i krabbe på en del lokaliteter i Salten sommeren / høsten 2010. Fiskerne stod for prøvetakingen (gratisarbeid) mens Mattilsynet betalte analysearbeidet.

Kostholdsråd:

Det ble funnet noen lokaliteter med forhøyede Cd – verdier

Da resultatene var klare gikk Mattilsynet ut med melding:

«Fangst av taskekrabbe utenfor Bodø fra og med Saltenfjorden til og med Folda (Steigen) for kommersiell omsetning frarådes».

«Konsum av taskekrabbeinnmat fra egen fangst fra samme område frarådes for barn, yngre mennesker og gravide. Inntak av muskulatur (klokjøtt) begrenses.»

DETTE FØRTE TIL AT DET IKKE BLE FISKET KRABBE I FORANNEVNTTE OMRÅDE DENNE HØSTEN (2010)

Mange møter:

Ut over høsten ble saken drøftet i ulike møter med deltakere fra Fylkesmannen i Nordland, Mattilsynet, Nordland Fylkeskommune, Fiskarlaget, fiskere, Fiskeridirektoratet o. a.

Stort engasjement.

Alle stilte seg uforstående til at det skulle være så høye verdier av Cd i Salten.

Analysefeil? Metodefeil? Annet?

Det ble besluttet å sette i verk nye undersøkelser sommeren 2011 på de samme lokasjonene som året før. I tillegg skulle en ta prøver fra et par nye lokasjoner i Salten samt at området ble utvidet til også å gjelde Steigen og Hamarøy

Analysearbeidet bl finansiert av Bodø Kommune og Norges Råfisklag
Fiskerne skaffet prøvemateriale - gratis

Området for kostholdsråd utvides:

Analyseresultatene fra 2011 bekreftet funnene fra 2010 i området Saltenfjorden til Folda

Nedslående resultat også fra disse prøvene som fikk Mattilsynet til å konkludere slik:

Omsetning av krabbe fra Saltenfjorden til Leinesflesjan i Steigen frarådes. Ved evt. fangst og omsetning skal de ferdige produktene underlegges et omfattende prøvetakingsregime.

Mattilsynet frarådet også fangst av krabbe til eget konsum.

Så kan vi se på resultatene av prøvetakingen i 2010 og 2011: Se kart.

Hele utbredelsesområdet nord for Salten:

Mattilsynet gjennomførte i 2012 en omfattende kartlegging av hele Norskekysten bl. a for å finne innhold av Cd i krabbe

Med bakgrunn i analyseresultatene gikk Mattilsynet ut med et kostholdsråd som gjaldt hele krabbens utbredelsesområde fra Salten og nordover.

Rådet gjaldt da følgelig også et da nettopp oppstartet krabbefiske i Vesterålen. Mottaksbedriften iverksatte prøvetaking som viste **svært** lave Cd-verdier i krabbekjøtt. Fisket gikk etter det normalt – og var svært godt med stor krabbe av god kvalitet.

Den generalisering som Mattilsynet gjorde i sitt kostholdsråd i fjor høst ble altså helt feil.

Årsaken til forhøyede Cd – verdier??

Prøvetaking over 3 år viser klart at det fra Salten og nordover er forhøyede verdier av Cd i krabbe. Det kan derfor ikke være tvil om at det er noe her.

Men hva? Det er et stort mysterium

Siden Cd i krabbe ble oppdaget hos Bodø Skalldyr i 2009 har mange ulike etater møttes for å diskutere hva dette kan være. Utallige møter har vært avholdt og mange har vært engasjert. Fylkesmannen i Nordland, Mattilsynet lokalt, regionalt og sentralt, Nordland Fylkeskommune, Bodø kommune, salgslag, fiskarlag og enkeltfiskere har vært involvert i mange møter.

Universitetet i Nordland, Klif, Nifes og ulike avdelinger i Mattilsynet har også engasjert seg.

Årsaken til forhøyede Cd – verdier??

En del vurderinger og undersøkelser har vært gjort, men vi er like klok.

Fylkesmannen har gjort et arbeid for å kartlegge evt. punktutslipp / forurensningskilder. Intet spesielt funnet.

Dumpefelt for ammunisjon og krigsvrak har vært vurdert uten at en har funnet noe spesielt.

Andre forhold har også vært vurdert.

Vi kjenner ikke årsaken til forhøyede Cd - verdier

Årsaken til forhøyede Cd – verdier??

Spørsmålet som alle har stilt seg har grovt sett vært:

Er det forurensning eller er det naturlig utskilling av Cd fra berggrunnen?

Klif uttalte i desember med bakgrunn i en undersøkelse Akvaplan - Niva har gjort av bunnsedimenter i området:

«Akvaplan-nivas undersøkelser tyder på at tungmetallet i krabbene ikke kommer fra menneskeskapt kilder. Resultatene tyder isteden på en naturlig prosess som gjør at krabber i dette området har en større evne til å oppkonsentrere kadmium enn andre steder i landet. Hva denne prosessen går ut på, er så langt ukjent» .

Stor ressurs i Salten

Sett i lys av hva Klif uttaler er det ikke mye håp for krabbenæringen i Salten selv om ressursen i stor grad er til stede.

Utnyttet ressurs

Mange fiskere går glipp av inntekter i en ellers rolig periode

Fiskeindustrien går glipp av råstoff

Skal vi gi oss med den foreløpige konklusjonen til Klif?